

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 25.10.2011
KOM(2011) 681 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

En ny EU-strategi 2011-2014 for virksomhedernes sociale ansvar

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	4
1.1.	Det er i virksomhedernes interesse at tage fat på deres sociale ansvar.....	4
1.2. og i samfundets interesse generelt.....	4
1.3.	Hvorfor præsenterer Kommissionen den nye strategi nu?.....	5
2.	Evaluering af den europæiske politik's indvirkning på VSA.....	5
3.	En moderne opfattelse af virksomhedernes sociale ansvar.....	7
3.1.	En ny definition.....	7
3.2.	Internationalt anerkendte principper og retningslinjer.....	7
3.3.	VSA's mange dimensioner	8
3.4.	De offentlige myndigheders og andre aktørers rolle.....	8
3.5.	VSA og initiativet vedrørende socialt iværksætter i	9
3.6.	VSA og den sociale dialog.....	9
4.	En handlingsplan for 2011-2014.....	9
4.1.	Synliggørelse af VSA og formidling af god praksis	9
4.2.	Forbedring af og dokumentation for tilliden til erhvervslivet.....	10
4.3.	Bedre selvregulerings- og samreguleringsordninger	11
4.4.	Bedre markedsbelønning for VSA	11
4.4.1.	Forbrug.....	11
4.4.2.	Offentlige indkøb	11
4.4.3.	Investeringer.....	12
4.5.	Bedre offentliggørelse af sociale og miljømæssige oplysninger fra virksomhederne	12
4.6.	Yderligere udarbejdelse af VSA i uddannelser og forskning.....	13
4.7.	Fremhævelse af betydningen af nationale og regionale VSA-politikker	14
4.8.	Større sammenhæng mellem europæiske og internationale VSA-strategier.....	14
4.8.1.	Fokus på internationalt anerkendte principper og retningslinjer for virksomhedernes sociale ansvar	14
4.8.2.	Gennemførelse af FN's Guiding Principles on Business and Human Rights	15
4.8.3.	Fokus på virksomhedernes sociale ansvar i forholdet til andre lande og regioner i verden.....	16

5. Konklusion..... 17

1. INDLEDNING

Europa-Kommissionen har tidligere defineret virksomhedernes sociale ansvar (VSA) som "et koncept, hvor virksomhederne frivilligt integrerer sociale og miljømæssige hensyn i deres forretningsaktiviteter og i deres interaktion med deres interessenter"¹.

Virksomhedernes sociale ansvar vedrører virksomhedernes tiltag, som går ud over deres lovmæssige forpligtelser over for samfundet og miljøet. Visse reguleringsmæssige foranstaltninger skaber et miljø, hvor virksomhederne i højere grad frivilligt kan leve op til deres sociale ansvar.

1.1. Det er i virksomhedernes interesse at tage fat på deres sociale ansvar...

En strategisk tilgang til VSA er af stadig større betydning for virksomhedernes konkurrenceevne. VSA kan skabe fordele i form af risikostyring, omkostningsbesparelser, adgang til kapital, kunderelationer, forvaltning af menneskelige ressourcer og innovationskapacitet².

VSA forudsætter et stort engagement fra både interne og eksterne aktører og giver således virksomhederne mulighed for bedre at forudse og drage fordel af samfundets hurtigt skiftende forventninger og erhvervsvilkår. VSA kan derfor være en drivkraft til udviklingen af nye markeder og skabe vækstmuligheder.

Ved at arbejde med deres sociale ansvar kan virksomhederne opbygge tillid blandt medarbejdere, forbrugere og borgere på længere sigt som grundlag for bæredygtige forretningsmodeller. Større tillid bidrager til gengæld til at skabe et miljø, hvor virksomhederne kan innovere og vokse sig større.

1.2. og i samfundets interesse generelt

Med VSA kan erhvervslivet i høj grad bidrage til EU-traktatens mål om en bæredygtig udvikling og en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne. VSA understøtter målene i Europa 2020-strategien om en bæredygtig, intelligent og inklusiv vækst og målet om en beskæftigelsesgrad på 75 %³. En ansvarlig adfærd i erhvervslivet har særlig stor betydning, når aktører i den private sektor udbyder offentlige tjenesteydelser. En del af virksomhedernes sociale ansvar er at være med til at afbøde de samfundsmæssige virkninger af den aktuelle økonomiske krise, herunder tab af arbejdspladser. VSA omfatter et værdisæt, som skal danne grundlag for opbygningen af et mere sammenhængende samfund og for overgang til et bæredygtigt økonomisk system.

¹ KOM(2001) 366.

² Kommissionens rapport om konkurrenceevnen 2008 (KOM(2008) 774) og det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, SEK(2008) 2853.

³ En række af flagskibsinitiativerne under Europa 2020-strategien henviser til VSA: En integreret industripolitik for en globaliseret verden (KOM(2010) 614), Den europæiske platform mod fattigdom og social udstødelse (KOM(2010) 758), En dagsorden for nye kvalifikationer og job (KOM(2010) 682), Unge på vej (KOM(2010) 477) og En akt for det indre marked (KOM(2011) 206). Derudover tager Innovation i EU (KOM(2010) 546) sigte på at forbedre virksomhedernes evne til at løse samfundsmæssige udfordringer gennem innovation, og virksomhedernes bidrag er afgørende for at nå målene i flagskibsinitiativet " Et ressourceeffektivt Europa" (KOM(2011) 21 og KOM(2011) 571).

1.3. Hvorfor præsenterer Kommissionen den nye strategi nu?

Både Rådet og Europa-Parlamentet har opfordret Kommissionen til at arbejde videre med politikken om virksomhedernes sociale ansvar⁴. Med Europa 2020-strategien forpligtede Kommissionen sig til at forny EU-strategien til fremme af virksomhedernes sociale ansvar. I sin meddelelse fra 2010 om industripolitik meddelte Kommissionen, at den ville fremsætte et nyt politisk initiativ om virksomhedernes sociale ansvar⁵. I "En akt for det indre marked" meddelte Kommissionen, at den ville vedtage en ny meddelelse om virksomhedernes sociale ansvar inden udgangen af 2011⁶.

Den økonomiske krise og dens sociale konsekvenser har i et vist omfang skadet forbrugernes tillid til erhvervslivet. Der har været stor offentlig opmærksomhed om virksomhedernes sociale og etiske resultater. Ved at forny sin indsats for at fremme virksomhedernes sociale ansvar nu er det Kommissionens mål at skabe fordelagtige betingelser for bæredygtig vækst, ansvarlig adfærd i erhvervslivet og bæredygtig jobskabelse på mellemlang og lang sigt.

2. EVALUERING AF DEN EUROPÆISKE POLITIKS INDVIRKNING PÅ VSA

Kommissionen har påtaget sig en pionerrolle i arbejdet med at udvikle den offentlige politik til fremme af VSA siden grønbogen i 2001⁷ og med at etablere EU-multiinteressentforummet om VSA. I 2006 offentliggjorde Kommissionen en ny politik, som var opbygget omkring en stærk støtte til et initiativ ledet af erhvervslivet, nemlig Den Europæiske Alliance for VSA⁸. Der blev i denne politik udpeget 8 prioriterede EU-indsatsområder: oplysningsaktiviteter og udveksling af bedste praksis, støtte til initiativer med deltagelse af mange interessenter, samarbejde med medlemsstaterne, forbrugeroplysning og gennemsigtighed, forskning, uddannelse, små og mellemstore virksomheder og den internationale dimension af VSA.

Denne politik har bidraget til at skabe et større socialt ansvar i erhvervslivet. Indikatorerne for fremskridt omfatter følgende:

- Antallet af EU-virksomheder, der har forpligtet sig til de ti VSA-principper i FN's globale pagt (Global Compact), er steget fra 600 i 2006 til over 1 900 i 2011.
- Antallet af organisationer med websteder registreret under miljøledelses- og miljørevisionsordningen (EMAS) er steget fra 3 300 i 2006 til over 4 600 i 2011⁹.
- Antallet af EU-virksomheder, der indgår tværnationale virksomhedsaftaler med internationale eller europæiske arbejdstagerorganisationer om områder som arbejdsstandarder, steg fra 79 i 2006 til over 140 i 2011.

⁴ Rådet (miljø) den 5. december 2008, Rådet (miljø) den 20. december 2010, Rådet (udenrigsanliggender) den 14. juni 2010, Europa-Parlamentets beslutning af 13. marts 2007 (P6_TA(2007)0062), Europa-Parlamentets beslutning af 8. juni 2011 (P7_TA(2011)0260).

⁵ Jf. meddelelse fra Kommissionen - En integreret industripolitik for en globaliseret verden (KOM(2010) 614).

⁶ KOM(2011) 206.

⁷ KOM(2001) 366.

⁸ KOM(2006) 136.

⁹ Det vurderes, at ca. 80 % af disse organisationer er virksomheder.

- Antallet af medlemmer af det europæiske erhvervsinitiativ Business Social Compliance Initiative, som tager sigte på en forbedring af arbejdsvilkårene i erhvervslivets forsyningskæde, er steget fra 69 i 2007 til over 700 i 2011.
- Antallet af europæiske virksomheder, som offentliggør rapporter om bæredygtighed i overensstemmelse med Global Reporting Initiative-retningslinjerne, steg fra 270 i 2006 til over 850 i 2011.

Som led i den europæiske alliance for VSA udformede førende virksomheder en række praktiske værktøjer til vigtige områder¹⁰. Cirka 180 virksomheder har givet udtryk for støtte til alliancen. Nationale arbejdsgiverforeninger har også bakket op om alliancen og gennemført en række tiltag for at fremme VSA.

Til trods for denne positive udvikling er der stadig store udfordringer at tage fat på. Mange virksomheder i EU har endnu ikke fuldt ud indarbejdet sociale og miljømæssige hensyn i deres aktiviteter og kernestrategi. Et lille mindretal af europæiske virksomheder anklages stadig for at krænke menneskerettighederne og for ikke at overholde de vigtigste arbejdsstandarder. Kun 15 ud af de 27 EU-medlemsstater har nationale politikker til fremme af VSA¹¹.

Kommissionen har udpeget en række faktorer, som vil bidrage til at give VSA-politikken større gennemslagskraft, nemlig:

- Behovet for en afbalanceret multiinteressentstrategi, som tager højde for synspunkter fra erhvervslivet, aktører uden for erhvervslivet og medlemsstaterne.
- Behovet for klart at formulere, hvad der forventes af virksomhederne, og for at bringe EU's definition af VSA i overensstemmelse med nye og opdaterede internationale principper og retningslinjer.
- Behovet for at fremme belønning på markedet for ansvarlig adfærd i virksomhederne, bl.a. gennem investeringspolitik og offentlige indkøb.
- Behovet for at tage højde for selvregulerings- og samreguleringsordninger, som er vigtige redskaber for virksomhedernes bestræbelser på at være socialt ansvarlige.
- Behovet for at tage fat på åbenhed i virksomhederne vedrørende sociale og miljømæssige spørgsmål ud fra alle aktørers synsvinkler, herunder også virksomhedernes egne.
- Behovet for at lægge større vægt på menneskerettigheder, som er blevet en langt vigtigere del af virksomhedernes sociale ansvar.
- Behovet for at anerkende den rolle, som supplerende forskrifter spiller i arbejdet med at skabe et miljø, hvor virksomhederne i højere grad frivilligt kan leve op til deres sociale ansvar.

¹⁰ F.eks.: Ligestilling mellem mænd og kvinder, ansvarlig forvaltning i forsyningskæden og bedre dialog med investorer om virksomhedernes ikke-finansielle resultater. Se www.csreurope.org/pages/en/toolbox.html.

¹¹ "Corporate Social Responsibility: National Public Policies in the EU", Europa-Kommissionen, 2011.

Denne meddelelse skitserer i de følgende afsnit en moderne opfattelse af virksomhedernes sociale ansvar, bl.a. en opdateret definition og en ny handlingsplan. Derved bygges der videre på politikken fra 2006, samtidig med at der indføres nye vigtige elementer, som kan bidrage til at give politikken endnu større gennemslagskraft. Hensigten er at bekræfte EU's globale indflydelse på dette område og give EU bedre muligheder for at fremme sine interesser og værdier i samarbejdet med andre regioner og lande. Meddelelsen skal desuden være en hjælp til at vejlede og koordinere medlemsstaternes politikker og dermed nedbringe risikoen for modstridende strategier, som kunne medføre yderligere omkostninger for virksomheder, der er aktive i flere medlemsstater.

3. EN MODERNE OPFATTELSE AF VIRKSOMHEDERNES SOCIALE ANSVAR

3.1. En ny definition

Kommissionen foreslår en ny definition af VSA, nemlig "virksomhedernes ansvar for deres indflydelse på samfundet". En forudsætning for at leve op til dette ansvar er at overholde den gældende lovgivning og de kollektive aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. For fuldt ud at leve op til deres sociale ansvar skal virksomhederne råde over en strategi, som indarbejder sociale, miljømæssige og etiske aspekter samt forbrugerhensyn og menneskerettigheder i deres forretningsaktiviteter og i kernestrategien i nært samarbejde med deres samarbejdspartnere. Målet hermed er at:

- skabe størst mulig fælles værdi for virksomhedens ejere/aktionærer og øvrige interessenter og samfundet som helhed
- identificere, forebygge og afbøde eventuelle negative virkninger.

Kompleksiteten af denne proces vil afhænge af faktorer som f.eks. virksomhedens størrelse og aktiviteter. De fleste små og mellemstore virksomheder, navnlig mikrovirksomheder, vil formentlig bevare en uformel og intuitiv tilgang til VSA.

For at skabe størst mulig fælles værdi opfordres virksomhederne til at indføre en langsigtet, strategisk tilgang til VSA og undersøge mulighederne for at udvikle innovative produkter, tjenester og forretningsmodeller, som kan bidrage til social velfærd og føre til højere kvalitet og mere produktive job.

For at identificere, forebygge og imødegå eventuelle negative virkninger opfordres store virksomheder og virksomheder med særlig risiko for at afstedkomme sådanne virkninger til at udvise risikobaseret omhu, bl.a. i deres forsyningskæder.

Visse typer virksomheder såsom kooperativer, gensidige selskaber og familieejede virksomheder har ejerskabs- og ledelsesstrukturer, der kan være særligt fremmede for en ansvarlig virksomhedsadfærd.

3.2. Internationalt anerkendte principper og retningslinjer

For virksomheder, der søger en formel tilgang til VSA, særligt store virksomheder, findes der officiel vejledning i internationalt anerkendte principper og retningslinjer, navnlig OECD's nyligt ajourførte retningslinjer for multinationale virksomheder (Guidelines for Multinational Enterprises), de ti VSA-principper i FN's "Global Compact"-initiativ (United Nations Global

Compact), den vejledende ISO 26000-standard om social ansvarlighed (ISO 26000 Guidance Standard on Social Responsibility), ILO's trepartsprinciperklæring om multinationale virksomheder og socialpolitik (Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy) og FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights). Disse grundlæggende internationalt anerkendte principper og retningslinjer udgør en global ramme for VSA, som er i stadig udvikling og for nyligt blev styrket. Den europæiske politik til fremme af VSA bør være i fuld overensstemmelse med disse rammer.

3.3. VSA's mange dimensioner

I henhold til disse retningslinjer og principper omfatter VSA som udgangspunkt menneskerettigheder, arbejds- og beskæftigelsespraksisser (såsom uddannelse, mangfoldighed, ligestilling mellem mænd og kvinder og medarbejdernes sundhed og velfærd), miljømæssige spørgsmål (såsom biodiversitet, klimaforandringer, ressourceeffektivitet, livscyklusvurderinger og forebyggelse af forurening) og bekæmpelse af bestikkelse og korrupcion. Engagement i og udvikling af lokalsamfundet, inddragelse af handicappede og forbrugerinteresser, f.eks. beskyttelse af privatlivet, indgår også i handlingsplanen for VSA. Foranstaltninger til fremme af social og miljømæssig ansvarlighed gennem forsyningskæden og fremlæggelse af ikke-finansielle oplysninger anerkendes som vigtige tværgående aspekter. Kommissionen har vedtaget en meddelelse om EU-politikker og frivilligt arbejde, hvori Kommissionen anerkender frivilligt arbejde for arbejdstagere som et udtryk for VSA¹².

Derudover bestræber Kommissionen sig på at fremme de tre principper for god skatteforvaltning – nemlig gennemsigtighed, udveksling af oplysninger og loyal skattekonkurrence – i forholdet mellem landene. Virksomhederne opfordres, hvor det er relevant, til også at bestræbe sig på at anvende disse principper.

3.4. De offentlige myndigheders og andre aktørers rolle

Virksomhederne bør selv forestå udviklingen af VSA. Offentlige myndigheder bør spille en støttende rolle med en blanding af frivillige politiske foranstaltninger og, hvor det er nødvendigt, supplerende forskrifter, f.eks. for at fremme gennemsigtighed, skabe markedsincitamentter til ansvarlig adfærd i virksomhederne og sikre ansvarlighed i virksomhederne.

Virksomhederne skal have spillerum til at innovere og udvikle en tilgang til VSA, som passer til deres forhold. Mange virksomheder sætter ikke desto mindre pris på, at der findes principper og retningslinjer, som støttes af de offentlige myndigheder, som referencer for deres egne politikker og resultater og som redskab til at skabe ens spilleregler for alle.

Fagforeninger og civilsamfundets organisationer identificerer problemer og udøver pres for at opnå forbedringer og kan indgå i et konstruktivt samarbejde med virksomhederne om at finde fælles løsninger. Forbrugere og investorer kan belønne socialt ansvarlige virksomheder på markedet gennem deres forbrugs- og investeringsbeslutninger. Medierne kan skabe øget

¹² "Meddelelse om EU-politikker og frivilligt arbejde: Anerkendelse og fremme af frivillige aktiviteter på tværs af grænserne i EU" (KOM(2011) 568).

bevidsthed om virksomhedernes positive og negative indflydelse. De offentlige myndigheder og disse andre aktører bør udvise social ansvarlighed, også i forhold til erhvervslivet.

3.5. VSA og initiativet vedrørende socialt iværksætteri

Virksomhedernes sociale ansvar gælder alle virksomheder. Denne meddelelse vedtages sammen med et supplerende, men selvstændigt initiativ vedrørende socialt iværksætteri, som støtter en særlig type virksomheder, nemlig virksomheder, der som deres hovedformål udtrykkeligt har socialt arbejde og/eller miljøarbejde, som geninvesterer deres overskud til dette formål, og hvis interne organisation afspejler de samfundsmæssige målsætninger¹³. Initiativet vedrørende socialt iværksætteri er forbundet med det økosystem, som er en forudsætning for, at socialt iværksætteri og social innovation kan blomstre og bidrage til den europæiske sociale markedsøkonomi.

3.6. VSA og den sociale dialog

I de senere år har en række sektordialogudvalg fremmet god praksis inden for VSA og udformet retningslinjer herfor¹⁴. Kommissionen støtter disse initiativer og erkender, at VSA bidrager til og støtter den sociale dialog. Gennem tværnationale virksomhedsaftaler, som indgås mellem virksomheder og europæiske eller internationale arbejdstagerorganisationer¹⁵, er der også blevet udformet innovative og effektive VSA-politikker. EU støtter aktivt tværnationale virksomhedsaftaler og vil lancere en database, hvor man kan søge efter dem.

4. EN HANDLINGSPLAN FOR 2011-2014

Denne handlingsplan indeholder Kommissionens egne forpligtelser og en række forslag til erhvervslivet, medlemsstaterne og de øvrige aktører. Under gennemførelsen af denne handlingsplan vil Kommissionen konsekvent tage højde for de små og mellemstore virksomheders særlige forhold, navnlig deres begrænsede ressourcer, og undgå at skabe unødige administrative byrder.

4.1. Synliggørelse af VSA og formidling af god praksis

Ved offentligt at anerkende virksomhedernes indsats inden for VSA kan EU bidrage til at formidle god praksis, skabe peer learning-tiltag og tilskynde flere virksomheder til at udvikle deres egne VSA-strategier. Ved at bygge videre på erfaringerne fra initiativer i forskellige medlemsstater vil Kommissionen støtte kapacitetsopbygning, så SMV-formidlerorganisationer kan yde bedre og mere rådgivning om VSA til små og mellemstore virksomheder.

Kommissionen har iværksat en lang række programmer for samarbejde med virksomheder og andre aktører om centrale sociale og miljømæssige spørgsmål¹⁶. Yderligere samarbejde med

¹³ KOM(2011) 682.

¹⁴ "Industrial relations in Europe 2010", kapitel 6.3.4, Europa-Kommissionen, GD for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion, 2011

¹⁵ "The role of transnational company agreements in the context of increasing international integration" (KOM(2008) 419 endelig).

¹⁶ F.eks.: the Retail Forum for Sustainability, den europæiske handlingsplatform for kost, fysisk aktivitet og sundhed, kampagnen om erhvervslivet og biodiversitet, VSA-processen i lægemiddelindustrien, den

erhvervslivet er afgørende for, at Europa 2020-strategien kan lykkes. Kommissionen vil derfor fremme dialog med virksomheder og andre aktører om emner som beskæftigelsesegnethed, demografiske ændringer og aktiv aldring¹⁷ og udfordringer på arbejdspladsen (f.eks. mangfoldighedsledelse, ligestilling mellem mænd og kvinder, efter- og videreuddannelse samt arbejdstagernes sundhed og velvære). Kommissionen vil især fokusere på sektorstrategier og formidling af ansvarlig adfærd i erhvervslivet i hele forsyningskæden.

CSR Europe's Enterprise 2020-initiativ er et eksempel på, at erhvervslivet kan føre an inden for VSA, som er af afgørende betydning for EU's politiske målsætninger. Kommissionen vil bidrage til at gennemgå de første resultater af dette initiativ inden udgangen af 2012 og fastlægge, hvad der siden skal ske.

Kommissionen vil:

1. etablere multiinteressent-platforme for VSA i 2013 i en række relevante industrisektorer, så virksomhederne, deres medarbejdere og andre aktører offentligt kan indgå forpligtelser om VSA-spørgsmål af relevans for de enkelte sektorer og i fællesskab følge de fremskridt, der gøres
2. fra 2012 lancere en særlig EU-pris til VSA-partnerskaber mellem virksomheder og andre aktører.

4.2. Forbedring af og dokumentation for tilliden til erhvervslivet

Som alle organisationer, f.eks. regeringer og EU selv, har virksomhederne brug for borgernes tillid. Det europæiske erhvervsliv bør stræbe efter at blive en af de mest tillidsvækkende grupper af organisationer i samfundet. Der er ofte en kløft mellem borgernes forventninger og det, de opfatter som erhvervslivets reelle adfærd. Forskellen skyldes dels visse virksomheders uansvarlige adfærd, dels visse tilfælde, hvor virksomhederne overdriver deres miljømæssige eller sociale indsats. Sommetider er grunden, at visse virksomheder ikke i tilstrækkelig grad forstår samfundets forventninger, som er under hastig forandring, og at borgerne ikke har tilstrækkeligt kendskab til virksomhedernes resultater og de begrænsninger, de arbejder under.

Kommissionen vil:

3. tage fat på spørgsmålet om vildledende markedsføring vedrørende varenes virkninger på miljøet (såkaldt "grønvaskning") i forbindelse med den planlagte rapport om anvendelsen af direktivet om urimelig handelspraksis¹⁸ i 2012 og vurdere, om der er behov for særlige tiltag på dette område
4. indlede en åben debat med borgere, virksomheder og andre aktører om erhvervslivets rolle og potentiale i det 21. århundrede med henblik på at skabe en fælles forståelse og fælles forventninger og gennemføre regelmæssige undersøgelser af borgernes tillid til erhvervslivet og holdning til VSA.

europæiske rundbordsdiskussion om fødevarer og bæredygtig produktion, forummet universitet/erhvervsliv, rundbordsdiskussionen om reklamer og den europæiske pagt for mental sundhed og velvære.

¹⁷ 2012 er det europæiske år for aktiv aldring.

¹⁸ Direktiv 2005/29/EF.

4.3. Bedre selvregulerings- og samreguleringsordninger

Virksomhederne deltager ofte i selvregulerings- eller samreguleringsordninger som f.eks. sektorbestemte adfærdskodekser om samfundsrelaterede emner af relevans for den pågældende sektor. Hvis disse ordninger udformes hensigtsmæssigt, kan de bidrage til at vinde støtte blandt aktørerne og være et effektivt middel til at sikre en ansvarlig adfærd i erhvervslivet. Selvregulering og samregulering anerkendes af EU som en del af dagsordenen for bedre lovgivning¹⁹.

Erfaringen viser, at selvregulerings- og samreguleringsordninger er mest effektive, når de tager udgangspunkt i en forudgående åben analyse af aspekterne i samarbejde med alle berørte aktører, med deltagelse og evt. på foranledning af offentlige myndigheder som f.eks. Europa-Kommissionen, på et senere tidspunkt udmønter sig i klare tilsagn fra alle berørte aktører med resultatindikatorer, omfatter objektive overvågningsmekanismer, resultatvurderinger og mulighed for at forbedre engagementet om nødvendigt og omfatter en effektiv ansvarlighedsmekanisme til behandling af klager vedrørende manglende overholdelse af reglerne.

Kommissionen vil:

5. i 2012 lancere en proces med erhvervslivet og andre aktører for at formulere en adfærdskodeks for selvregulerings- og samreguleringsordninger, som skal give VSA-processen større gennemslagskraft.

4.4. Bedre markedsbelønning for VSA

VSA's positive indflydelse på konkurrenceevnen anerkendes i stigende grad, men virksomhederne står stadig i et dilemma, når de socialt mest ansvarlige tiltag ikke nødvendigvis er de mest økonomisk fordelagtige, i hvert fald på kort sigt. EU bør forbedre politikker for forbrug, offentlige indkøb og investeringer for at styrke markedsincitamentet for VSA.

4.4.1. Forbrug

Forbrugerne er i de senere blevet mere opmærksomme på spørgsmål om virksomhedernes sociale ansvar, men der er stadig store hindringer som f.eks. manglende bevidsthed, behovet for sommetider at betale en højere pris og manglende adgang til nødvendige oplysninger for at kunne træffe et velinformeret valg. Visse virksomheder har en pionerrolle på området og hjælper forbrugerne med at træffe mere bæredygtige valg. Revisionen af handlingsplanen om bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion kan være en mulighed for at identificere nye foranstaltninger til fremme af et mere ansvarligt forbrug.

4.4.2. Offentlige indkøb

Kommissionen fastsatte et vejledende mål om, at 50 % af de offentlige indkøb i EU skulle overholde de aftalte miljøkriterier senest i 2010. I 2011 offentliggjorde Kommissionen en

¹⁹ Jf. den interinstitutionelle aftale om bedre lovgivning (2003/C 321/01) og meddelelsen fra Kommissionen om "Bedre regulering til gavn for vækst og beskæftigelse i Den Europæiske Union" (KOM(2005) 97).

vejledning om social ansvarlighed i offentlige indkøb, som uddyber, hvordan man kan indarbejde sociale hensyn i offentlige indkøb, samtidig med at de gældende EU-regler overholdes²⁰. Social ansvarlighed i offentlige indkøb kan omfatte positiv særbehandling fra de offentlige myndigheder for at hjælpe underrepræsenterede virksomheder, som f.eks. små og mellemstore virksomheder, med at få adgang til markedet for offentlige indkøb.

Medlemsstaterne og offentlige myndigheder på alle niveauer opfordres til fuldt ud at udnytte mulighederne i de nuværende regler for offentlige indkøb. Indarbejdelsen af miljømæssige og sociale kriterier i offentlige indkøb må ikke diskriminere små og mellemstore virksomheder og skal overholde traktatens bestemmelser om ikke-forskelsbehandling, ligebehandling og gennemsigtighed.

Kommissionen vil:

6. fremme en bedre indarbejdelse af sociale og miljømæssige hensyn i offentlige indkøb som led i revisionen i 2011 af direktiverne om offentlige indkøbsaftaler uden at indføre yderligere administrative byrder for de ordregivende myndigheder eller virksomhederne og uden at underminere princippet om at tildele kontrakter til det økonomisk mest fordelagtige bud.

4.4.3. *Investeringer*

Som reaktion på finanskrisen er Kommissionen ved at udforme en række forslag til regulering med henblik på at skabe et mere ansvarligt og gennemsigtigt finanssystem. Når der tages passende hensyn til relevante ikke-finansielle oplysninger, kan investorerne bidrage til en mere effektiv fordeling af kapitalen og bedre nå langsigtede investeringsmål. Kommissionen yder støtte til kapacitetsopbygning for investorer, så de kan lære at integrere ikke-finansielle oplysninger, når der træffes beslutning om investeringer. I den forbindelse opfordrer Kommissionen virksomhederne til at fremlægge oplysninger vedrørende indførelsen af standarder for god skatteforvaltning.

Kapitalforvaltere og kapitalejere i Europa, navnlig pensionsfonde, opfordres til at underskrive FN's principper for ansvarlige investeringer. De offentlige myndigheder har et særligt ansvar for at fremme VSA i de virksomheder, som de ejer eller investerer i.

Kommissionen vil:

7. overveje et krav om, at alle investeringsfonde og finansieringsinstitutter skal oplyse alle deres kunder (borgere, virksomheder, offentlige myndigheder mv.) om eventuelle kriterier vedrørende ansvarlige og etiske investeringer, som de anvender, eller standarder og adfærdskodekser, som de har underskrevet.

4.5. Bedre offentliggørelse af sociale og miljømæssige oplysninger fra virksomhederne

Offentliggørelse af sociale og miljømæssige oplysninger, herunder klimarelaterede oplysninger, kan fremme aktørernes engagement og gøre det lettere at identificere væsentlige

²⁰ "Buying Social: A guide to taking account of social considerations in public procurement", Europa-Kommissionen, 2011.

risici i forhold til bæredygtigheden. Det indgår desuden som et vigtigt element af ansvarligheden og kan bidrage til at opbygge offentlighedens tillid til erhvervslivet. For at opfylde erhvervslivets og andre aktørers behov skal oplysningerne være væsentlige, og indsamlingen heraf skal være omkostningseffektiv.

Visse medlemsstater har indført krav om fremlæggelse af ikke-finansielle oplysninger, som går ud over EU-lovgivningens krav²¹. Det er muligt, at forskellige nationale krav kan medføre ekstraomkostninger for virksomheder, der er aktive i mere end én medlemsstat.

Et stigende antal virksomheder offentliggør sociale og miljømæssige oplysninger. Små og mellemstore virksomheder meddeler ofte disse oplysninger uformelt og på frivillig basis. Ifølge en kilde offentliggør ca. 2 500 europæiske virksomheder VSA- eller bæredygtighedsrapporter, hvilket bringer EU i en global førerposition²². Dette udgør dog kun en lille del af de 42 000 store virksomheder, der er aktive i EU.

Der findes en række internationale regelsæt for fremlæggelse af sociale og miljømæssige oplysninger, såsom Global Reporting Initiative. Integreret aflæggelse af finansielle og ikke-finansielle regnskaber er et vigtigt mål på mellemlang og lang sigt, og Kommissionen følger med interesse arbejdet i International Integrated Reporting Committee.

For at sikre, at reglerne er ens for alle, vil Kommissionen som meddelt i akten for det indre marked fremlægge et lovgivningsforslag om gennemsigtigheden af de oplysninger af social og miljømæssig art, som virksomheder i alle sektorer indberetter. Der pågår en konsekvensanalyse af de mulige modeller til dette forslag, som også vil omfatte en konkurrenceevnetestning og en testning af små og mellemstore virksomheder. Kommissionen er desuden ved at formulere en politik, som skal tilskynde erhvervslivet til at måle og bremse deres miljøresultater ved hjælp af en livscyklusbaseret metode, som desuden kan anvendes ved offentliggørelse af oplysninger.

Alle organisationer, herunder civilsamfundets organisationer og de offentlige myndigheder, tilskyndes til at træffe foranstaltninger for at forbedre deres fremlæggelse af sociale og miljømæssige resultater.

4.6. Yderligere udarbejdelse af VSA i uddannelser og forskning

En videreudvikling af VSA forudsætter nye kvalifikationer og en ændring i værdier og adfærd. Medlemsstaterne kan spille en vigtig rolle ved at opfordre uddannelsesinstitutioner til at indarbejde VSA, bæredygtig udvikling og ansvarligt medborgerskab i de relevante læseplaner, herunder på ungdoms- og universitetsuddannelser. Handelshøjskolerne i Europa opfordres til at underskrive FN's principper for ansvarlig ledelsesuddannelse (responsible management education).

Forskning af høj kvalitet støtter udviklingen af erhvervslivets praksis og offentlige politikker vedrørende VSA. Ny forskning bør bygge på resultaterne af projekter, der er finansieret under det 6. og 7. EU-rammeprogram. Kommissionen vil undersøge mulighederne for at finansiere

²¹ Det fjerde direktiv om årsregnskaber (2003/51/EF) fastsætter, at virksomhederne i deres årsberetninger skal fremlægge miljøinformationer og oplysninger om medarbejderne i det omfang, det er nødvendigt for en forståelse af virksomhedens udvikling, resultater eller position. Alle medlemsstater har valgt at fritage små og mellemstore virksomheder fra dette krav.

²² CorporateRegister.com.

ny forskning og innovation inden for VSA og støtte VSA-principper og -retningslinjer i forskningsprojekter, der stadig finansieres under det 7. rammeprogram samt dets efterfølger, Horisont 2020, og i etableringen af det europæiske forskningsrum.

Kommissionen vil:

8. tilvejebringe yderligere økonomisk støtte til uddannelsesprojekter om VSA som led i EU's program for livslang læring og programmet Aktive unge og iværksætte en foranstaltning i 2012 for at skabe større opmærksomhed blandt lærere og undervisere og i erhvervslivet om betydningen af samarbejde om VSA.

4.7. Fremhævelse af betydningen af nationale og regionale VSA-politikker

Mange offentlige politiske tiltag til støtte for virksomhedernes sociale ansvar udføres bedst på nationalt, regionalt og lokalt niveau. De lokale og regionale myndigheder opfordres til at udnytte EU's strukturfonde bedst muligt til at støtte udviklingen af virksomhedernes sociale ansvar, navnlig blandt små og mellemstore virksomheder, og til at etablere partnerskaber med virksomhederne for bedre at håndtere problemer som fattigdom og social integration.

Kommissionen vil:

9. i 2012 sammen med medlemsstaterne etablere en ordning for peer review af de nationale politikker vedrørende virksomhedernes sociale ansvar.

Kommissionen opfordrer:

- A medlemsstaterne til senest medio 2012 at formulere eller ajourføre deres planer eller nationale lister over prioriterede foranstaltninger til fremme af virksomhedernes sociale ansvar som led i Europa 2020-strategien, med reference til internationalt anerkendte principper og retningslinjer for virksomhedernes sociale ansvar og i samarbejde med erhvervslivet og andre aktører under hensyntagen til de områder, der er behandlet i denne meddelelse.

4.8. Større sammenhæng mellem europæiske og internationale VSA-strategier

EU bør fremme europæiske interesser i forbindelse med international udvikling af politikker vedrørende virksomhedernes sociale ansvar og samtidig sikre, at internationalt anerkendte principper og retningslinjer for virksomhedernes sociale ansvar indarbejdes i EU's egne VSA-politikker.

4.8.1. Fokus på internationalt anerkendte principper og retningslinjer for virksomhedernes sociale ansvar

For at skabe ens spilleregler for alle på internationalt niveau vil Kommissionen udbygge sit samarbejde med medlemsstaterne, partnerlande og relevante internationale fora for at fremme overholdelsen af internationalt anerkendte principper og retningslinjer og skabe sammenhæng herimellem. Denne strategi forudsætter desuden, at EU's erhvervsliv gør en ny indsats for at overholde disse principper og retningslinjer.

OECD's retningslinjer er anbefalinger, som regeringerne opstiller for multinationale virksomheder. Kommissionen er positivt stemt over for, at lande uden for OECD kan tilslutte

sig disse retningslinjer. Ud over regeringernes støtte omfatter retningslinjerne en særlig gennemførelses- og klagemekanisme, nemlig netværket af nationale kontaktsteder i alle deltagerlande, som kan bistå virksomheder og deres interessenter med at løse praktiske spørgsmål, herunder ved anvendelse af mægling og indgåelse af forlig.

Kommissionen vil:

10. overvåge de forpligtelser, som de europæiske virksomheder med over 1 000 ansatte har indgået om at tage hensyn til internationalt anerkendte principper og retningslinjer for virksomhedernes sociale ansvar og selv tage hensyn til den vejledende ISO 26000-standard om social ansvarlighed i sine egne aktiviteter.

Kommissionen opfordrer:

- B alle store europæiske virksomheder til senest i 2014 at forpligte sig til i udarbejdelsen af deres VSA-strategi at tage hensyn til mindst ét af følgende sæt principper og retningslinjer: FN's Global Compact, OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder (Guidelines for Multinational Enterprises) eller den vejledende ISO 26000-standard om social ansvarlighed
- C alle multinationale virksomheder i Europa til senest i 2014 at forpligte sig til at overholde ILO's trepartsprinciperklæring vedrørende multinationale virksomheder og socialpolitik.

4.8.2. *Gennemførelse af FN's Guiding Principles on Business and Human Rights*²³

At sikre en bedre sammenhæng mellem EU's politikker af relevans for erhvervslivet og menneskerettigheder er af stor betydning. Bedre gennemførelse af FN's vejledende principper vil bidrage til EU's målsætninger vedrørende specifikke menneskerettighedsaspekter og vigtige arbejdsstandarder, herunder børnearbejde, tvangs- og fængselsarbejde, menneskehandel, ligestilling mellem mænd og kvinder, ikke-forskelsbehandling, foreningsfrihed og retten til kollektive overenskomster. En proces med deltagelse af erhvervslivet, EU-delegationer i partnerlande og lokale aktører fra civilsamfundet, herunder især menneskerettighedsorganisationer og -forkæmpere, vil skabe en bedre forståelse af de udfordringer, virksomhederne står over for, når de er aktive i lande, hvor staten ikke overholder sin forpligtelse til at beskytte menneskerettighederne.

Kommissionen vil:

11. samarbejde med erhvervslivet og andre aktører i 2012 om at formulere retningslinjer vedrørende menneskerettigheder for et begrænset antal relevante industrisektorer samt retningslinjer for små og mellemstore virksomheder på grundlag af FN's vejledende principper

²³ FN's vejledende principper omfatter tre søjler: statens pligt til at overholde menneskerettighederne, virksomhedernes pligt til at overholde menneskerettighederne og behovet for adgang til effektive retsmidler.

12. inden udgangen af 2012 offentliggøre en rapport om EU's prioriteter i gennemførelsen af FN's vejledende principper og derefter offentliggøre regelmæssige statusrapporter²⁴.

Kommissionen:

- D forventer desuden, at alle europæiske virksomheder overholder deres ansvar for at respektere menneskerettighederne, jf. FN's vejledende principper
- E opfordrer EU's medlemsstater til inden udgangen af 2012 at formulere nationale planer for gennemførelsen af FN's vejledende principper.

4.8.3. Fokus på virksomhedernes sociale ansvar i forholdet til andre lande og regioner i verden

Internationalt anerkendte retningslinjer og principper for virksomhedernes sociale ansvar er værdier, som bør deles af alle lande, der ønsker at tiltræde Den Europæiske Union, og Kommissionen vil derfor fortsætte sine bestræbelser på dette område i tiltrædelsesprocessen.

Kommissionen fremmer virksomhedernes sociale ansvar gennem sine eksterne politikker. Kommissionen vil gennem en blanding af globalt forsvar og supplerende regler fortsat sigte på at formidle internationalt anerkendte retningslinjer og principper for virksomhedernes sociale ansvar til en større gruppe og give erhvervslivet i EU mulighed for at få positiv indflydelse i udenlandske økonomier og samfund. Kommissionen vil fremsætte relevante forslag inden for handel og udvikling. Desuden vil Kommissionen, hvor det er relevant, inddrage virksomhedernes sociale ansvar i etablerede dialoger med partnerlande og -regioner.

EU's udviklingspolitik anerkender behovet for at støtte virksomhedernes sociale ansvar²⁵. Ved at fremme overholdelse af sociale og miljømæssige standarder kan EU-virksomheder fremme bedre styreformer og inklusiv vækst i udviklingslande. Forretningsmodeller, der er rettet mod de fattige som forbrugere, producenter og distributører, bidrager til at maksimere udviklingens virkning. Samarbejdet med den private sektor om synergier vil få stadig større betydning i EU's udviklingssamarbejde og i EU's håndtering af naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer. Erhvervslivet kan i den forbindelse spille en vigtig rolle gennem frivilligt arbejde for arbejdstagerne. Det kommende europæiske volontørkorps for humanitær bistand kan bidrage til en bedre udnyttelse af synergier med den private sektor.

Kommissionen vil:

13. identificere måder til at fremme ansvarlig adfærd i erhvervslivet i sine kommende politiske forslag til mere inklusiv og bæredygtig genrejsning og vækst i tredjelande.

²⁴ Europa-Kommissionens rapporter om reglerne for menneskerettigheder og miljø, som finder anvendelse på EU-virksomheder, der er aktive uden for EU (2010), og om ansvarlig styring af forsyningskæden (2011) vil også blive taget i betragtning.

²⁵ Den Europæiske Konsensus om Udvikling, 2005.

5. KONKLUSION

Kommissionen vil samarbejde med medlemsstaterne, erhvervslivet og andre aktører om regelmæssigt at overvåge fremskridt og i fællesskab forberede et revisionsmøde senest medio 2014. Forud for dette møde offentliggør Kommissionen en rapport om gennemførelsen af handlingsplanen i denne meddelelse. Dette forudsætter større koordination af arbejdsmetoderne mellem EU-multiinteressentforummet om VSA og gruppen af medlemsstaternes repræsentanter for VSA på højt plan. Kommissionen vil i den forbindelse fremlægge et operationelt forslag inden udgangen af 2011.

Med udgangspunkt i denne meddelelse opfordrer Europa-Kommissionen til drøftelser med og forpligtelser fra Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget, erhvervslivet og andre aktører.

Kommissionen opfordrer de europæiske virksomhedsledere, herunder ledere i finanssektoren, til før medio 2012 åbent og ansvarligt at forpligte sig til i nært samarbejde med offentlige myndigheder og andre aktører at fremme udbredelsen af ansvarlig adfærd i erhvervslivet til et større antal EU-virksomheder med klare mål for 2015 og 2020.